

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. An & à quo sidera moueantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Astronomi ex eo, quod Venus & Mercurius accre-
menta & incrementa luminis eadem patiantur, quæ
patitur luna: unde constat, eos lumen à sole mu-
tuari: constat autem nunquam vtrumque planetam
soli opponi è diametro, sed ad summum à sole
vtrumque octava cœli parte elongari. Quibus po-
stis sic concluditur quod proposui.

Omne astrum, quod lumen à sole mutuatur, si
corniculare appareat, existit necessarîo eo tempore
infra solem: sed apparent corniculares Venus
& Mercurius: ergo illo tempore sub sole vertun-
tur. Deinde omne astrum, quod à sole illuminatur,
& plenum nobis orbem exhibet, necessarîo illo
tempore aut soli opponitur, aut supra solem exi-
stât: Venus & Mercurius pleni apparent: ergo eo
tempore illi vel soli opponuntur, vel sunt supra
solem: sed non opponuntur, cum in maxima dig-
ressionē vna octava cœli parte à sole absint: ergo
illo tempore sunt supra solem. Ex quo sequitur
cum aliquando infra, aliquando supra solem sint,
illorum motus circa solem confici.

Venus minor est quàm terra sexies cum vna sex-
ta parte: suum circulum circa solem decurrit no-
uem circiter mensibus.

Mercurius terrâ minor est quinquagesies qui-
nies: suum cursum circa solem ferè tribus mensi-
bus conficit. Mouentur ambo planeta in superiori
parte proprii circuli, ab occasu in ortum, secun-
dum consequentiam signorum, in inferiori parte
ab ortu in occasum.

QVÆSTO II.

De motu siderum.

Nihil est in toto cœlesti corpore mirabilius,
nihil obscurius, quàm rapiditas illa motuum,
quam conspiciendo sanè cœcutimus. Quia verò in
motibus illis designandis tota defuat scientia
Astronomiæ, pauca quadam Physico restant bre-
uiter hîc explicanda. Primò circa existentiam, cau-
sas, & numerum horum motuum: secundò quid-
ditas, & generales motuum proprietates: tertio
proprietates motus quorundam siderum.

SECTIO I.

An, & à quo sidera moueantur.

Hæc duo simul iungo, quia pertinent ad exi-
stentiam, siue ad quæstionem, an sit talis mo-
tus ubi quæritur primò, vtrum verè moueantur si-
dera, an verò terra solum moueatur circa solem.
Secundò, an moueantur à se ipsis, an verò ab ex-
trinseco aliquo principio. Tertio propter quem fi-
nem, & in quos vsus moueantur sidera.

S. I.

Vtrum verè sidera moueantur, an verò terra.

Recensui nuper nouum Nicolai Copernici
Toronenfis Pruteni systema, iuxta quod sol
in centro est mundi prorsus immotus, terra verò
vna cum contemina sibi luna circa eum triplici-
ter conuoluitur, satis capaci spatio illis relicto in-
ter orbem Martis & Veneris. Quod commentum
sequitur etiam Keplerus, & amplectuntur etiam
R.P. de Rhodæ curs. Philosoph.

A Recentiores non pauci cum Galilæo, qui suum
illud placitum accusatus apud sanctam Sedem so-
lemniter eiurauit, quod etiam sponte sua præstitit
Gassendus Ecclesiæ veritus prohibitionem. Tripli-
cem porro isti tribuunt motum terræ: diurnum,
turbationis circa proprium axem parallelum axi
mundi, horis 24. annuum circa solem sub eclypti-
ca, successiue translato centro communi orbis ele-
mentaris: denique motum quandam librationis,
per quem poli terræ successu temporis exigant ar-
cus variantes obliquitate æquatoris cum eclypti-
ca. Ita illi, quos merito impugnant Scheynerus,
Ricciolus, & alij doctissimi Mathematici ac Phi-
losophi.

B Dicendum tamen primò est, certum omnino es-
se moueri solem, & omnia prorsus astra; terram
verò immotam in medio vniuersi stare.

Primò enim non potuit manifestius id signifi-
care Scriptura Ecclesiastici primo: *Oritur sol, & oc-
cidit, & ad locum suum reuertitur, ibique renascens,
gyrat per meridiem, & fleuitur ad aquilonem, lustrans
vniuersa in circuitu, pergit spiritus, & in circulos suos
revertitur.* Quæ verba manifesta sunt, neque sine
iniuria Spiritus sancti aliter explicari possunt. Adde
quod Iosue præcepit soli ne moueatur. In gratiam
Ezechiæ sol nouem gradibus regreditur. Dicitur
etiam terra in æternum stare. Merito ergo à Con-
gregatione Cardinalium anno 1616. damnata est
sententia illa Copernici, vt falsa, & Scripturis con-
traria.

C Secundò rationes etiam physicae non desunt.
Prima sit. Terra cum sit corpus graue, motu suo
naturali ascendere non potest: sed si moueretur
terra, non autem sol, esset necesse vt terra naturali
suo motu ascenderet & descenderet, quia certum
est, solem aliquando esse viciniorem terræ, aliquan-
do remotiorem. Ergo falsum est, terram moueri,
non solem. Secunda sit ratio. Quoties sagitta tur-
sum emittitur in scopum vertici oppositum, expe-
rimur eam recidere in locum eundem vnde fuerat
excussa; quod sanè non accideret, si terra non esset
immota. Neque satisfacit Copernicus dicens, aërem
moueri simul cum terra, ac proinde sagittam rapi.

D Si enim aër tanta velocitate raperetur, respirare
animalia non possent, quia non possent vim im-
primere aëri maiorem, per quam illum traherent.
Imò si ventus spiret in partem contrariam, sanè
impediet raptum sagittæ versus partem, in quam
terra mouetur. Similis experientia est, cum bellica
tormenta duo, eodem tubo eademque vi nitrari
pulueris ferreos emittant globos eiusdem ponderis,
alterum in ortum, alterum in occasum. Si verum
est rapi terram ab ortu in occasum, vel raperet se-
cum alteram glandam plumbeam, vel vtramque,
vel neutram. Si alteram tantum, eam nempe qua
mittitur in occasum, motus eius esset longè for-
tior, & intensior, quàm motus alterius glandis,
maioresque haberet effectum, quàm illa. Imò
si moueret terra globum illum qui fertur in ortum,
esset impossibile, vt extra tubum globus ille moue-
retur; motus enim ipsius longè vinceretur à mo-
tu terræ. Si autem neuter globus mouetur à terra:
ergo is globus qui fertur in occasum, debet ma-
nere intra suum tubum, quia terra rapidius mo-
uetur quàm ille globus: ergo tubus cui commu-
nicatur motus terræ cui insistit, non potest præ-
uerti ab illo globo: manet ergo globus in
tubo.

E Tertio. Nunquam agitur terra vehementiori
aliquo motu, quin euertantur ædificia, & vrbes
aliquando integræ diruantur: quomodo ergo in

Conclusio.

Scriptura.

Rationes.

B b tam

tam rapido motu integra perseverant omnia; superaret nimirum motus ille velocitatem volatus auium, & navium in mari cursum; cum horis viginti quatuor totam terram circumuoluat. Quippe volunt Authores isti punctum quodlibet terræ circa æquatorem positæ, unico arteriæ pulsu 396. passus Romanos conficere, id est leucas nostrates 451, cum dimidia intra unam horam. Et tamen quiescere nobis videmur, & alium sterimus in tanta rapiditate motus, quem nullus vnquam etiam leuissimè aduertit. Affertur autem à nouis somnatoribus exemplum illius, qui desidens in navi nullum eius sentit motum, sed in summa quiete ventis tamen furentibus multa breui tempore conficit milliaria. Sed conuincit etiam illos nauigantium experientia, quos certum est aliquem sentire motum in navi.

Quartò nullo argumento suaderi potest nouum hoc inuentum; sine motu enim terræ phænomena omnia in systemate superius proposito explicantur. Terra corpus est graue, quod naturaliter circularem non habet motum: mouentur planetæ omnes: ergo probabiliter fingi non potest quiescere solem, vel certe non moueri circulariter.

Quintò euincunt falsitatem motus terræ plures aliæ experientia; constat enim stellas fixas eiusdem nobis semper apparere magnitudinis; & tamen posito motu terræ, necesse esset ut stellæ viderentur à nobis modò maiores, modò minores, & non secus ac planetæ suum habere apogæum & perigæum. Cum enim terra motu suo fieret illis vicinior, certè maiores apparerent, ut patet. Quod argumentum ut soluat Copernicus, fingit stellas infinito quodam intervallo distare ab orbe Saturni, adeò ut nulla sit proportio inter distantiam stellarum à Saturno, & Saturni distantiam à terra; ita ut Firmamentum distet à Saturno septem millionibus semidiametrorum terræ, imò & longè pluribus: unde sequitur tantam esse cuiuslibet stellæ magnitudinem, ut stella primæ magnitudinis sit sole maior octo millionum vicibus, & insuper septuaginta nouem millibus ducentis triginta septem vicibus; ex quo patet quanta esse debeat amplitudo Firmamenti: quod sanè fictitium est, & longè incredibilius, quàm velocitas motus siderum, propter quam solam abiit Copernicus à communi sententia, & nouum illud commentum excogitauit. Deinde si terra continuò moueretur, fumus ex caminis ascendentes, vela navium, arborum folia obuerterentur perpetuò versùs orientem; nubes verò pendentes in aëre, & aues versùs orientem volantes semper viderentur ferri versùs occidentem, quia longè celeriori motu, nos abriperet terra cui insistimus, quàm sit motus venti illius, aut aui.

Ex quibus manifesta (opinor) est sententia illius falsitas, quam tamen video nunc multis placere, non quia vera, sed quia noua. Quæ verò pro illius confirmatione afferri solent, vix egent responsione. Præcipuum est (ut dixi) mirabilis illa motus velocitas tantorum corporum, quam incredibilem esse aiunt; sed ipsi longè incredibiliora dicunt de Firmamenti & stellulæ cuiuslibet magnitudine; nec aduertunt faciliùs posse moueri sidera, quæ grauitate carent, quàm minimum terræ lapillum, cui propria etiam grauitas insita est.

Addunt non esse conueniens dicere potius moueri astra, quæ vastissima sunt, quàm terram, quæ cælis comparata puncto est minor; quandoquidem nulla ratio potius cogat terræ negare motum, quàm cælo, cum nulla sint phænomena, quæ in

eo systemate non optimè possint explicari.

Resp. longè conuenientius esse, ut astra, quæ non propter terram, sed propter hominem facta sunt, moueantur, quàm terra, cuius motus, ut patet ex diâis, totum perturbaret ordinem vniuersi, & esset contra naturam grauitatis insita tanto corpori. Neque vllum est phænomenum, quod non explicetur posito siderum motu, & immobilitate terræ.

§. II.

Quenam sit causa efficiens motus siderum.

Tantos igitur, & tam mirabiles cælestium corporum motus efficere necessariò debet aliqua causa, cuius vires tanto effectui pares sint. Illa verò vel est propria forma siderum, vel intelligentia creata, vel primum mouens immotum, siue ipse Deus.

Dico secundò, cælestes motus non effici à propria forma siderum, sed ab intelligentiis creatis, quamuis non sit improbable, quod solus illos efficere possit Deus.

Primam partem, quod non sit motus siderum à propria forma, plures Theologi negant apud Bonauenturam in secundum dist. 14. art. 3. quæst. 2. & Recentiores Astronomi non pauci. Sed communior tamen Doctorum sententia est. Primò enim probant, quia quidquid mouetur à principio interno tunc quando existit in proprio loco, est viuens; nullum enim aliud esse potest discrimen rei animatæ ab inanimata, nisi quod res animata tunc agere possit actione immanente, quando constituta est in suo esse connaturali, & adepta est totam suam perfectionem intrinsecam; res verò inanimata quoties habet omnia requisita, non possit amplius nisi transeunter operari. Sed astra semper sunt in loco suo naturali, alioqui nunquam in eo essent: ergo astra non possunt moueri à principio intrinseco, nisi velis illa esse animata. Secundò ut sol moueatur ab ortu in occasum, potius quàm ab occasu in ortum, debet determinari ab aliquo principio mouente: sed non potest sol determinari ad huiusmodi motum à propria forma; corpus enim circulare æquè facile moueri potest in quamuis partem, ut patet experientiâ: ergo necesse est ut sol ab extrinseco principio mouente determinetur ad motum circularem ob ortu ad occasum. Imò certum est moueri sidera spiritaliter, id est habere plures motus æquiuallentes: ad hoc autem opus est sine dubio intelligentia dirigente. Denique cum est in perigæo sol, minorem conficit circulum, quàm quando est in apogæo, & 24. horis conficit spatium illud minus, atque adeò motus eius tardior tunc est: quis ergo illum tunc docet tardius moueri, si à forma solum moueatur inanimata.

Secundam partem de motu siderum per Angelos confirmat commune Doctorum etiam Ethnicorum suffragium, appellatque S. Thomas quæst. 6. de patientia, art. 3. hanc sententiam fidei; quia scilicet exigit suavis ordo prouidentia; ut inferiora gubernentur per ea quæ superiora sunt, neque per seipsum solum omnia Deus regat.

Sed contrarium tamen non omnino improbabilius censet Lessius lib. 11. de attributis, c. 8. & lib. 1. de prouidentia; probatque primò ex incomprehensibili velocitate, perpetuitate, regularitate, æqualitate huius motus, quas intellectu assequi nemo possit, neque vllum efficere principium nisi sit Deus; est enim supra vim omnem creatæ causæ, tam

tam velociter, tam continuò, tam regulariter, tam æquabiliter tanta rotare corpora. Secundò videtur hoc etiam minùs decere dignitatem Beatorum Angelorum, quòd innumeri huic ministerio additi sint; singuli enim singulis affixi erunt syderibus, adèd vt nunquam adire illis liceat Empyreum. Denique quod continuò ipsi rotentur cum suis astris; non enim proicere illa possunt, aut tam incredibili celeritate vertere, nisi cum ipsis moueantur continuò; quod sanè minùs videtur decere tantos spiritus. Sed hoc ego tantùm assero esse probabile, non omninò assero.

Prima obiectio.

Obiicitur primò. Ex motu circulari rectè colligitur distinctio specifica siderum ab elementis: sed si astra non habent motum circulem nisi ab extrinseco, non rectè colligitur specifica eorum distinctio ab elementis; nam etià elemèta possunt ab extrinseco moueri circulariter: ergo astra non mouentur à principio extrinseco, sed à propria forma.

Resp. negando minorem; astra enim etià si moueantur ab extrinseco principio circulariter, per motum tamen circulem rectè colligitur distinctio specifica eorum ab elementis, quia motus circularis ita est ab extrinseco principio, vt sit naturalis astris, vt statim probabitur: non est autem naturalis elementis. Instari possit. Ille motus non est naturalis, qui est à principio extrinseco. Sed hoc soluendum erit sequenti sectione.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Elementa mouentur ad locum à propria forma: ergo meritò magis astra mouentur à propriis formis; sicut enim elementa inclinationem habent ad motum sursum, vel deorsum; sic non apparet ratio, cur non potuerit Deus formare corpora, quorum inclinatio esset ad perennem hunc motum circulem.

Resp. elementa moueri per proprias formas ad sua loca naturalia tanquam ad perfectionem sibi debitam; quando autem in illo sunt loco, non mouentur. Cœlum verò est in proprio loco, & per motum non acquirit vllam perfectionem sibi debitam. Nego autem posse fieri à Deo corpus aliquod inanimatum habens inclinationem ad motum circulem, quia corpus inanimatum non potest moueri in proprio loco ad solam perfectionem alterius, non ad suam.

Fines & commoda motus siderum.

Supererant varij fines & commoda illorum motum; sed dicetur commodius q. 3. vbi dicam de influxu syderum. Nunc satis est primò dicere, quod omnes ferè motus & mutationes rerum, quæ in mundo elementari sunt, pendunt à cœlesti motu, sine quo astrorum influxus non possent in terras deuehi. Secundò diurnus solis & lunæ motus causat diem, & noctium perennem vicissitudinem, quæ nihil cogitari potest mirabilius, & vtilius; partitur enim laborem, & quietem animantium, iuuat ad temporum mensuram, & ad dissectionem mensium, & annorum. Tertiò efficit etiam idem motus solis, & declinatio ad tropicos inæqualitatem gratissimam dierum & noctium; varietatem quoque tempestatum, quæ magnopere confert ad frugum, & plantarum, ac etiam animalium procreationem. Alia innumera possent addi de commodis huius motus, quæ mirari satius est, quàm recensendo in his morari.

S. III.

Quotuplex sit motus siderum.

Ad existentiam etiam motus siderum pertinet quotuplex ille sit; vbi non quaritur, vtrum diuersa sidera motus diuersos habeant; sed vtrum vnum & idem astrum simul & semel plures motus

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A habeat; videntur enim apparentiæ prohibere vnicum duntaxat tribuere motum astris.

Dico tertiò. Singula sidera quatuor habere motus, saltè æquialenter distinctos; sed realiter tamen illa non habere nisi vnũ, qui pluribus æquialeat.

Conclusio bipartita.

Primam partem omnes communiter asserunt Mathematici, quorum doctrinam quatuor complector capitibus. Primum est astra omnia, tum fixa, tum errantia moueri motu rapidissimo ab ortu in occasum, qui supra polos mundi, seu æquatoris, in die naturali vigintiquatuor horarum spatio totum emittitur cœlum; hunc enim motum omnibus communem astris soli cæci non vident.

Motus ab ortu in occasum.

B Secundum est, præter motum illum diurnum, singulis etiam conuenire tardiores alium motum ab occasu in ortum; non quòd eodem tempore, quo sol v.g. directè tendit in occidentem diurno motu, tendat etiam directè in orientem; quòd patet esse impossibile; sed quia ita tendit ab oriente in occidentem, vt obliquè moueatur declinando versùs puncta solstitialia & æquinoctialia; atque adèd versùs signa orientalia. Non fit igitur hic motus super polos mundi, sed super polos Zodiaci distantes gradibus viginti tribus cum dimidio à polis mundi, & super lineam eclipticam, vel certè intra latitudinem Zodiaci, quæ (vt dixi) habet duodecim gradus.

Motus ab occasu in ortum.

C Probant hunc motum primò pro planetis, quia deprehensum est illos non eundem habere inter se situm & distantiam; luna enim vno die cum sole coniuncta est, mox ab eo recedit versùs partes orientales; quo eodem modo se habent reliqui planetae cum stellis fixis; nunc enim cum illis coniuncti sunt, inde ab illis distant versùs orientales cœli partes. Deinde probant pro stellis fixis, quia obseruatum est, distantias earum à punctis solstitialibus, & æquinoctialibus non easdem semper manere, sed augeri progrediendo versùs partes orientales, ita vt plurimæ stellæ, quæ olim fuerunt ante puncta solstitialia, & æquinoctialia, modò reperiuntur post ipsa.

Motus accessus & recessus à septentrione in austrum.

D Tertium est, quod præter duos illos motus, qui circuitus integros perficiunt, apparet quoque in omnibus astris motus accessus, & recessus à septentrione in austrum; & contrà, per minuta vigintiquatuor sub coluro solstitorum; ita vt vtrò citròque remeant duodecim tantùm minutis, totumque circuitum non perficiant. Ratio autem qua probatur hic motus est, quia obseruauit Astronomi maximam solis declinationem, seu distantiam ab æquatore, nunc maiorem, nunc minorem esse; cuius varietatis causam esse necesse est, quòd libretur sol à septentrione in austrum, & contrà. Deinde patet, quod eodem spatio temporis, interdum plus, interdum minus apparent stellæ accessisse versùs signa orientalia. Dicitur confici motus iste annis tribus millibus quadringentis triginta quatuor, diebus ducentis triginta nouem: quod tempus appellatur in tabulis periodus anomalæ obliquitatis Zodiaci.

Motus librationis ab ortu in occasum.

E Quartum est, alium quoque motum esse in astris omnibus librationis ab ortu in occasum, & contrà per minuta centum quadraginta; ita vt ab ipsa intersectione æquatoris stellæ tendant inæquabili cursu occasum versùs, per minuta septuaginta, & rursus ortum versùs regrediantur per minuta septuaginta.

Probant Astronomi hunc motum, quia stellæ fixæ inæqualiter incedunt ab occidente in orientem, & contrà; nunc enim velocius, nunc tardiùs moueri videntur; nunc verò retrocedere ab oriente in occidentem; quòd

Bb 2 fieri

fieri non potest sine libratione hac ab ortu in occasum, & contrā. Conficitur hic motus annis mille septingentis quindecim, diebus trecentis duobus. Vocatur hoc tempus, periodus anomalie præcessionis æquinoctiorum.

Explicatio
secundæ
partis.

Secunda pars assertionis negat, motus istos esse distinctos realiter inter se, sed realiter non esse nisi vnicum, apparenter tantum multiplicem; contra receptissimam Astronomorum sententiam, qui propter multiplices istos motus multiplicant etiam orbem cælorum, quos solidos esse putant; sed posita tamen cælorum fluiditate, omnino liquet, quod non conuenit vni astro nisi motus vnicus; si enim motus illi essent plures, id accideret ex eo, quod inferiores orbis raperentur à superioribus; si autem fluidi sunt cæli, fictitius est iste raptus.

Non pos-
sunt esse
plures mo-

Imò etiam posita cæli soliditate, raptique orbium inferiorum à superioribus, non tamen sequeretur alstra moueri simul pluribus motibus realiter distinctis, quia quotiescunque aliquod corpus mouetur simul per accidens, & per se; simpliciter, & secundum quid; non mouetur duobus motibus distinctis realiter; sed si vnum cælum raperetur ab alio cælo, moueretur simul simpliciter & secundum quid: ergo etiam si vnum cælum ab alio raperetur, alstra tamen non mouerentur pluribus motibus distinctis. Probatur maior, quia tunc motus locales non sunt distincti realiter, per quos non acquiruntur diuersa vbi: sed quoties homo mouetur versus orientem in naui, quæ rendit ad occidentem, non acquirit duo loca, sed est semper in vnico tantum loco: ergo non est multiplex realiter motus, sed vnicus tantum, sed tardior. Habet videlicet motus ille plura principia, quorum vnum retardat motum ab altero productum; & sic locus acquiritur alter, quam acquireretur, si ab vno tantum principio esset motus.

Est igitur absolute impossibile, vt aliquid simul & semel plures motus habeat distinctos realiter ad puncta opposita, quamuis alter sit per se, alter per accidens; quia deberet simul acquirere plura loca opposita; quod implicat fieri sine replicatione.

Difficultas tamen est, quomodo per vnum duntaxat motum saluari possint phænomena, & quatuor illi motus nuper explicati.

Linea obli-
qua & spi-
ralis.

Resp. commodè illos explicari posse, si dicantur moueri sidera per lineam obliquam & spiralem. Appellatur motus per lineam obliquam, in quo ita fertur mobile in aliquem terminum, vt nullæ partes mobilis tendant in punctum directè oppositum ei à quo mobile discessit, sed ad latus procedat: v.g. intelligentia, quæ hodie solem deserit ab ortu in punctum A, in occidente, eras non illum decher ad idem punctum A, sed ad punctum B, quia illum impellit quasi in latus versus polos Zodiaci, & sic deinceps, donec deueniat ad puncta solstitialia; tunc enim rursus illum impellit in æquatorem. Imò potest ille motus esse non solum obliquus, sed etiam spiralis; ita vt in ecliptica lineam sæpius obliquam describat. Multiplex non erit motus, & tamen rectè omnia explicabuntur phænomena; quia si motus solis diurnus v.g. in obliquum feratur versus signa orientalia, sol motu proprio mouebitur ab occidente in orientem; & si sit spiralis, inclinabitur modò magis, modò minus versus polos; & nunc tardius, nunc velocius moueri videbitur ab oriente in occidentem, & contrā; qui est vterque motus imperfectus, accessus & recessus: ergo per lineam obliquam & spiralem explicantur commodè quatuor illi motus.

SECTIO II.

Generales quadam proprietates motus siderum.

Quinque video prædicata communia cælesti motui posse tribui, quod sit naturalis, quod simplex, quod circularis, quod summè æquabilis, quod celerissimus. Quæ omnia paucis exequor.

Dico primò, motus cælestium corporum esse verè ac propriè naturales, non tantum ratione materiæ, sed etiam ratione formæ. Ita omnes communiter tradunt cum Aristotele c. 2.

Ratio est, quia motus diuiditur in naturalem, & eum qui est præter naturam. Naturalis est is, cuius in se ipso principium habet mobile, & ad quem naturalem habet inclinationem, siue qui est à principio intrinseco, vel actiuo, vel certè determinatiuo. Motus præter naturam est is, qui est à principio extrinseco, seu qui nec est à principio intrinseco actiuo, neque determinatiuo. Motus cæli non est quidem à principio intrinseco actiuo, sed est à principio intrinseco passiuo, per se ordinato ad receptionem talis motus, quod est esse à principio determinatiuo ipsius motoris ad talem motum; figura enim cæli, cuius sidera sunt partes, & carentia grauitatis ac leuitatis determinat intelligentiam motricem ad mouenda sidera in orbem. Adde quod nullum est corpus naturale, cui non conueniat motus aliquis naturalis: altris quæ nec sunt graua, nec leuia, non conuenit motus sursum, aut motus deorsum: ergo conuenit motus circularis.

Obiicitur primò, motum violentum definitur eum, qui est à principio extrinseco; hoc autem intelligi debere de principio actiuo: si enim ad motum naturalem sufficeret principium intrinsecum passiuum, certè quilibet motus violentus erit à principio intrinseco passiuo; recipitur enim in ipso passo: ergo motus cæli non est naturalis.

Resp. non esse quidem satis ad motum naturalem, vt sit à principio interno passiuo, sed esse debere à principio interno, vel actiuo, vel determinatiuo ipsius motoris ad talem motum. Motus siderum non est tantum à principio interno passiuo, sed est à principio intrinseco determinatiuo, propter carentiam grauitatis & leuitatis, & figuram rotundam cæli, cuius sunt partes.

Obiicitur secundò. Si motus naturalis est sideribus, sequitur quod post diem iudicii quies erit ipsis violenta, quod absurdum est. Probatur sequi, quia si alstra inclinationem habent ad motum, & illum appetunt, certè renituntur quiesci, & illam respuunt.

Resp. esse naturale animali vt moueatur, neque tamen violentam esse illi quietem, quia motus non ita est illi naturalis, vt illum exigit tanquam perfectionem sibi debitam. Similiter motus ita est naturalis cælo, vt quies non sit futura illi violenta, quia cælum non exigit motum vt perfectionem debitam, sed tantum recipit motum determinando motorem ad mouendum circulariter potius quam sursum, aut deorsum.

Dico secundò, motum cæli esse motum simplicem. Ita docet Philosophus primo cæli.

Ratio est, quia motus rectè diuiditur in motum simplicem, & motum mixtum. Simplex dicitur, qui non constat ex motibus diuersis; vel genere, vt ex recto & circulari; vel specie, vt ex recto & recto. Motus autem mixtus est qui constat ex motibus vel diuersorum generum, vt ex recto & circulari, vel diuersarum specierum, vt ex recto